

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)

С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

В. Теоретичні засади сталого розвитку землеробства у сільському господарстві. Київ : Урожай, 2004. 134 с. 5. Довгалюк В. О., Пензева Т. В. Формування та розвиток сільськогосподарського ринку. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2006. № 5. С. 348–352. 6. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. Київ, 2008. № 5. С. 51–55. 7. Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 37–48.

УДК 911.3:631.1(477)

Сосницька Ярослава

Yaroslava.sosnitska@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

АГРОКЛАСТЕРИ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Глобалізація, євроінтеграція та посилення міжнародної конкуренції внаслідок стрімкого науково-технічного прогресу й інтенсифікації інноваційних процесів вимагають нових підходів до функціонування агробізнесу в Україні. Одним із таких підходів може стати формування кластерів.

Застосування кластерного підходу до організації виробництва з'явилося в Україні ще у 20-х ХХ ст. через створення радянських територіально-промислових комплексів. Зокрема М. М. Колосовський стверджував, що комбінування суспільного землеробства можливо проводити з іншими видами сільського господарства, далі з переробкою продукції, а також з різними галузями промисловості [3]. Проте таке комплексування передбачало регулювання усіх процесів державними органами управління. Кластерний підхід передбачає добровільне формування інтегрованих структур на певних територіях з учасників, що виконують різну функцію, але об'єднані одним технологічним процесом, результатом якого є кінцевий продукт, створений зусиллями всіх учасників процесу, починаючи з тих, хто займався науковими розробками та підготовкою кадрів, і закінчуючи технологами, пакувальниками та дилерською мережею [5].

Варто зазначити, що формування кластерів створює ефективні інструменти для регіонального розвитку, оскільки кластер визначається, як географічно близьких, технологічно пов'язаних підприємств та організацій, що взаємодіють між собою на добровільних засадах. За словами М. Портера, кластери мають три основні переваги:

1. Кластери підвищують продуктивність фірм у своєму регіоні.
2. Кластери прискорюють темп і визначають напрямки інновацій, тим самим закладаючи основу для майбутнього економічного зростання.
3. Кластери стимулюють створення нових підприємств, що сприяє зростанню соціально-економічного розвитку територій [6].

Важливою перевагою кластерів є те, що вони інвестують у спеціалізовані технології, інфраструктуру та людські ресурси, що призводить до появи великої кількості нових підприємств.

Специфіка функціонування аграрних кластерів полягає в інтеграції галузевих і територіальних принципів організації виробництва, можливості більш повного використання потенціалу регіональної інфраструктури, можливості зміни конфігурації мережі. Підприємницькі мережі, ланками яких є науково-освітні кластери,

функціонують на основі симбіозу та взаємної вигоди між різними державними та бізнес-структурами за принципом синергії. Такі об'єднання дали б змогу малим і середнім сільськогосподарським підприємствам поєднати переваги малого підприємництва та великого виробництва [1].

Кластерна модель організації виробництва аграрної продукції полягає у формуванні замкнутого циклу «виробництво-зберігання-переробка-реалізація» сільськогосподарської продукції в межах певної території за принципами інтеграції та кооперації, що забезпечує ефективну діяльність усіх учасників аграрного кластера, виробництво конкурентоспроможної продукції та максимізацію прибутку [4].

Організаційну структуру агрокластера можна розділити на два блоки. Перший блок – місцеві сільськогосподарські товаровиробники, фермерські господарства, які безпосередньо беруть участь у реалізації економічних процесів у кластері. Їх діяльність має ґрунтуватися на принципі спеціалізації та кооперації виробництва та праці.

Другий блок передбачає функціонування економічних суб'єктів, що безпосередньо беруть участь у створенні кластера та забезпечують його ефективне функціонування й діють на засадах принципу їх горизонтальної інтеграції, зокрема:

- органи місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівнях, основним завданням яких є визначення стратегічного напрямку розвитку кластерної моделі аграрного ринку в рамках кластера та стимулювання інвестиційної підтримки та розвитку сільськогосподарських товаровиробників. Важливу роль відіграє також виконання наглядових і регулюючих функцій, забезпечення яких також покладено на національні органи влади;

- підприємницький сектор, що є головним учасником агрокластера, на який покладено функції забезпечення матеріально-технічного оснащення процесу виробництва; надання транспортних послуг із перевезення продукції; пошук ефективних каналів збуту сільськогосподарської продукції;

- громадські організації, діяльність яких безпосередньо впливає на підтримку та розвиток комунікаційного середовища в аграрних кластерах; надає інформаційну та консультативну підтримку основним акторам кластерів та здійснює моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому функціонують кластери;

- науково-дослідні установи – університети, інститути, дослідницькі центри та лабораторії, які безпосередньо генерують ідеї для впровадження інноваційних розробок, особливо ідеї для виробництва екологічно чистої продукції в рамках кластеру. Також дуже важливим є вивчення досвіду розвитку сільського господарства в розвинених країнах світу та можливості його впровадження в наших аграрних кластерах; розвивати перспективні альтернативні напрями співпраці з країнами-сусідами в рамках аграрних кластерів [2].

В Україні та її регіонах розвиток організації сільськогосподарського виробництва у формі кластерів перебуває на початковому етапі, переважно через слабкість інтегрованих зв'язків між сільськогосподарськими товаровиробниками, переробними підприємствами та науково-дослідними установами, а також через небажання більшості фермерів ставати підприємцями та новаторами, які могли б ініціювати формування аграрних кластерів. Зокрема, аналіз сучасних тенденцій розвитку аграрного сектору економіки на регіональному рівні показує, що на фоні трансформації економіки України до ринкових умов сформувався такий режим функціонування, за якого продукція вироблена в особистих селянських господарствах, не проходить усі стадії обігу, а найбільші доходи отримують не безпосередньо виробники, а торговельні посередники [1].

У процесі реалізації кластерних ініціатив дуже важливим є: вивчення досвіду європейських країн щодо створення промислових кластерів, формування та встановлення кластерної політики, придатної для економічного розвитку України;

запросити міжнародних експертів для проведення кластерного аналізу національної економіки та формування кластерного плану економічного розвитку України; створювати бізнес-інкубатори, науково-технологічні парки та спеціальні промислові зони як частину стратегічної інфраструктурної підтримки кластерів та як каталізatori формування промислових кластерів; дослідити механізм участі в прибутках виробничих підприємств з погляду промислових кластерів [5].

Тому проведення цих заходів сприятиме успішній реалізації кластерного підходу у вирішенні стратегічних завдань розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні та підвищення його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел: 1. Артеменко Д. А. Стратегії формування агрокластерів у забезпеченні розвитку сільського господарства в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2019. Вип. 34. С. 23–26. 2. Гриднєв М. А. Характерні риси кластероутворення в регіонах України. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 588–596. 3. Колосовський М. М. Основи економічного районування. М. : Думка, 1958. 202 с. 4. Кудак К. М. Інноваційні напрями розвитку аграрного сектора економіки регіону на засадах кластеризації. *Регіональна економіка*. 2014. № 4. С. 172–179. 5. Носенко Ю. М., Нечипоренко О. М. Інноваційні агрокластери як форма інтеграції науково-освітньої діяльності та бізнесу. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 77–86. 6. Портер М. Кластери та інноваційний розвиток України. URL: <http://www.ufpp.gov.ua>.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія	Вплив війни на експортний потенціал України	91
Сябренко Олег	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
Венгрин Дар'я	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро Павловська Тетяна	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло Смик Оксана	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
Стельмашук Назар,
Скороход Орест
Куцевич Артур,
Поручинська Ірина
Кужель Ілля,
Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)